

Beleidskeuzes uitgelegd

Onderbouwing doeltreffendheid, doelmatigheid en evaluatie (CW3.1)

1. Doelen

Het doel van het wetsvoorstel proactieve dienstverlening SZW is het terugdringen van het niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen binnen de sociale zekerheid. Het gaat om ondersteuning bij werk, inkomen, opleiding en meedoen in de samenleving. Mensen met financiële problemen en opeenstapelende problematiek worden via het verder verwerken van persoonsgegevens beter bereikt en de ondersteuning wordt toegankelijker gemaakt.

Overzicht van beschikbare gegevens over de omvang van het niet-gebruik per regeling¹

Omvang niet-gebruik per inkomensondersteunende regeling in Nederland			
Gemiddelde omvang in procenten (na= cijfers niet aanwezig)			
Doelgroep	Regeling	Jaar meting	Niet-gebruik
Ouders met kinderen tot 18 jaar	Kinderbijslag		Laag
Ouderen vanaf de AOW-leeftijd	Algemene Ouderdomswet	2017	0,04 %
	Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen	2018	30 %
Mensen die niet zelfstandig in (voldoende) inkomen kunnen voorzien	Algemene bijstand	2021	35 %
	Bijzondere bijstand	2008	43 – 80 %
Nabestaanden	Algemene nabestaandenwet	2019	2,9 %

Overzicht van omvang potentieel niet-gebruik van de Toeslagenwet²

WW	38%
IOW	56%
IVA	35%
WGA	35%
WAO	33%
Wajong	68%

Nadere toelichting:

Zie paragraaf 3.1 van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

2. Beleidsinstrumenten

In de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (SUWI) wordt een juridische grondslag gecreëerd voor UWV, de SVB en gemeenten om persoonsgegevens binnen hun eigen administratie verder te verwerken binnen de sociale zekerheid. In een onderliggende AMvB (Besluit proactieve dienstverlening SZW) wordt verder uitgewerkt welke persoonsgegevens uitgewisseld mogen worden voor proactieve dienstverlening. Zo kunnen UWV, SVB en gemeenten gericht mensen bereiken die mogelijk recht hebben op een uitkering en voorziening en helpen bij het aanvragen van die ondersteuning bij werk en inkomen. Proactieve dienstverlening is een bevoegdheid, een kan-bepaling en geen verplichting.

Nadere toelichting:

Zie paragraaf 3.4. van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

¹ Deze tabel is gemodelleerd naar een tabel afkomstig uit: Significant APE, *Niet-gebruik inkomensondersteunende regelingen SZW. Een synthesestudie*, 27 januari 2023, p. 5. In dit voorstel zijn de toeslagen die door Dienst Toeslagen worden verstrekt, uit de cijfers gehaald omdat zij buiten de reikwijdte van dit voorstel vallen.

² Deze tabel is afkomstig uit: Nederlandse Arbeidsinspectie, *Onderzoeksrapport niet-gebruik van de Toeslagenwet*, 23 oktober 2023, p. 16.

3.A Financiële gevolgen voor het Rijk

Voor het wetsvoorstel proactieve dienstverlening SZW worden financiële gevolgen verwacht voor de uitkeringslasten en uitvoeringskosten van proactieve dienstverlening bij de Toeslagenwet. De financiële dekking is voorzien in de voorjaarsnota 2024³.

Nadere toelichting:

Zie hoofdstuk 9 van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

x € 1 mln	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Struc
Wetsvoorstel	0,0	7,9	8,8	14,6	20,5	23,4	24,4
<i>TW</i>							
<i>Uitkeringslasten</i>	<i>0,0</i>	<i>2,4</i>	<i>7,3</i>	<i>12,1</i>	<i>17,0</i>	<i>19,4</i>	<i>19,4</i>
<i>Uitvoeringskosten</i>	<i>0,0</i>	<i>5,5</i>	<i>1,5</i>	<i>2,5</i>	<i>3,5</i>	<i>4,0</i>	<i>5,0</i>

3.B Financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren

Proactieve dienstverlening vraagt om extra inspanning van de uitvoering om de doelgroep beter te bereiken en de ondersteuning bij werk, inkomen, opleiding en meedoen toegankelijker te maken. Proactieve dienstverlening heeft ook maatschappelijke baten, zoals meer participatie waardoor mensen eerder uitstromen uit de WW en de bijstand. En het oplossen van schulden, voorkomen van dakloosheid en het besparen op zorgkosten.⁴ De inschatting is dat proactieve dienstverlening per saldo maatschappelijke baten heeft.⁵

Nadere toelichting:

Zie paragraaf 3.1.4. van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

4. Nagestreefde doeltreffendheid

Proactieve dienstverlening, zoals in dit wetsvoorstel wordt geregeld, is een middel om niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen voor werk en inkomen te verminderen. UWV, SVB en gemeenten mogen meer persoonsgegevens in de sociale zekerheid inzetten om mensen gericht te benaderen. Door proactieve dienstverlening ontstaan een of meerdere contactmomenten (mondeling of schriftelijk, digitaal of fysiek) tussen de publieke dienstverlener en de mogelijk rechthebbende. Met dit contact worden meer mensen bereikt en wordt de ondersteuning bij werk en inkomen toegankelijker gemaakt.

Proactieve dienstverlening wordt door UWV nu al toegepast voor de gecombineerde aanvraag WW-uitkering met aanvraag voor een TW-aanvulling.⁶ Deze dienstverlening draagt aanzienlijk bij aan het aantal mensen dat de TW-aanvulling ontvangt.⁷ Met dit wetsvoorstel kan UWV proactieve dienstverlening inzetten voor het

³ Kamerstukken II 2023/2024, 36 550 XV, nrs. 1 en 2

⁴ Zie onder meer: NVVK, *Meetbare en merkbare waarde van financiële hulpverlening: een nieuw perspectief*, april 2022.

⁵ De impact van eenvoud; Een verkenning naar de brede kosten en baten van eenvoudiger inkomensondersteuning. SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam, november 2024. Bijlage bij Routekaart Hervormingsagenda inkomensondersteuning, *Kamerstukken II 2024/25*, 26 448, nr.849.

⁶ Zie de website van UWV: <https://www.uwv.nl/particulieren/overige-onderwerpen/toeslag-van-uwv/detail/hoe-vraag-ik-toeslag-aan/toeslag-aanvragen-met-een-ww-uitkering>

⁷ Zie ook UWV Jaarverslag 2023, deel 1, p. 12 (https://www.uwv.nl/imagesdxa/uwv-jaarverslag-2023-deel1_tcm94-456764.pdf)

aanbieden van een gecombineerde aanvraag voor verschillende UWV-uitkeringen met een TW-aanvulling. Hiervoor kunnen persoonsgegevens worden verwerkt. Dit kunnen gegevens uit de polisadministratie zijn en gegevens die de aanvrager aanlevert als het vermoeden naar voren komt dat iemand recht op een TW-aanvulling heeft.

Nadere toelichting:

Zie paragraaf 3.3. van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

5. Nagestreefde doelmatigheid

Het wetsvoorstel beoogt het niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen tegen te gaan, maar er zijn ook andere aangrijpingspunten om dit doel te realiseren. Te denken valt aan het automatisch toekennen van uitkeringen en voorzieningen (aanvraag niet langer vereist), het inhoudelijk vereenvoudigen van criteria van uitkeringen en voorzieningen en meer inzet op algemene communicatie. Het structureel mogelijk maken van automatisch toekennen van regelingen, vraagt om de aanvraagprocedure uit bestaande regelgeving te schrappen. Niet alle uitkeringen en voorzieningen lenen zich voor automatische toekenning, omdat bij uitkeringen ook verplichtingen kunnen horen, bijvoorbeeld om te solliciteren of te participeren. Een aanvraag kan ook nodig zijn om te beoordelen of iemand aan de voorwaarden voor de uitkering voldoet.

Vereenvoudiging is een omvangrijke lange termijn opgave binnen de sociale zekerheid. Voor het vereenvoudigen van regelingen zelf lopen afzonderlijke trajecten.⁸ Algemene communicatie blijft nodig, maar kan niet de persoonsgerichtheid hebben die nodig is om meer mensen te bereiken.

Doeltreffendheid en doelmatigheid: Dit voorstel is het best beschikbare alternatief. Het creëert een wettelijke bevoegdheid die via een AMvB invulling krijgt. Het is de bedoeling dat in de onderliggende AMvB de dienstverlening wordt uitgewerkt, waarbij inzet van publieke dienstverleners en maatschappelijke opbrengst in voldoende mate met elkaar in verhouding zijn. Logischerwijs zal dit zijn gericht op (onderdelen van) uitkeringen en voorzieningen en (te onderzoeken) doelgroepen waar tegengaan van niet-gebruik vermoedelijk het meeste effect zal sorteren.

Brede maatschappelijke impact: De maatschappelijke impact van dit voorstel zit voornamelijk in de wettelijke verankering dat de overheid in de sociale zekerheid mensen mag benaderen die geen aanvraag hebben ingediend. Deze algemene bevoegdheid bestond eerder niet als zodanig. Zo bereikt de beschikbare ondersteuning beter de mensen die het nodig hebben voor werk, inkomen, opleiding en meedoen. De extra mogelijkheid om persoonsgegevens te verwerken vormt een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Dit zal niet door iedereen op prijs worden gesteld. Niet-gebruik kan een welbewuste keuze zijn. Met deze impact houdt het voorstel op twee manieren rekening: 1) er wordt een *opt-out* bepaling opgenomen, en 2) het wetsvoorstel bevat een kader aan waarborgen voor de gegevensverwerking die ingevuld moeten worden in een AMvB.

Nadere toelichting:

Zie paragraaf 3.4.3 van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

6. Evaluatieparagraaf

Het voorstel zal een jaar na inwerkingtreding in eerste instantie worden geëvalueerd door middel van een invoeringstoets. Vervolgens zal de wetgeving na vijf jaar worden geëvalueerd.

De doeltreffendheid en doelmatigheid van proactieve dienstverlening gaan gevolgd worden door het meten van het niet-gebruik en door te onderzoeken hoe burgers de dienstverlening ervaren. Verder is het voornemen bij de monitoring informatie ophalen over de voortgang van de implementatie van proactieve dienstverlening en in het bijzonder van de door UWV, de SVB en gemeenten voorgenomen pilots. De monitoring zal ook signalen en knelpunten gaan verzamelen vanuit de uitvoering en vanuit burgers.

Nadere toelichting:

Zie hoofdstuk 11 van de memorie van toelichting wetsvoorstel.

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 26 448, nr. 849.